

Centrul de formare continuă al USM

„Bazele Biblioteconomiei și Științelor Informării”

**Tema: Clasificarea și sistematizarea
resurselor informaționale**

Formator: Lina MIHALUȚA, dir. adj. BȘ USARB

Clasificarea documentelor de bibliotecă

- ▶ Clasificarea : definiții și scop
- ▶ Tipologia clasificării de bibliotecă
- ▶ Sisteme de clasificare

Clasificarea zecimală Dewey

Clasificarea Cutter

Alte sisteme de clasificare

Clasificarea: definiții și scop

- ▶ În evoluția societății umane, dezvoltarea științei, tehnicii și culturii, au pus de timpuriu probleme ale fixării cunoașterii omenești în forma materială a documentelor, menite să transmită din generație în generație rezultatele la care s-a reușit să ajungă procesul cunoașterii.
- ▶ Bibliotecile, prin resursele infodocumentare pe care le dețin devin posesoare și în același timp, intermediarii tezaurilor ansamblului de cunoștințe. Creșterea ponderendă a numărului de documente a impus practic necesitatea unei evidențe și a unei ordonări a fiecărui document. În era „exploziei” informaționale de azi, devine obligatorie o sistematizare a documentelor și a cunoștințelor cuprinse în ele pentru a putea fi utilizate în cercetarea științifică. Această ordonare a documentelor într-o bibliotecă se realizează prin intermediul unui sistem de clasificare.

Clasificarea - este un proces intelectual , o operațiune logică de grupare a obiectelor conform gradelor de asemănare și de separare a lor, conform gradelor de diferențiere. Prin clasificarea de bibliotecă se înțelege ordonarea documentelor și a cunoștințelor cuprinse în ele, după un anumit sistem.

- Un sistem de clasificare perfect construit ar trebui să îndeplinească următoarele condiții:

➤ **să cuprindă** cunoașterea științifică/tehnică și culturală în ansamblu ei (obiectul cunoașterii umane este realitatea obiectivă ca un tot unitar de materie în continuă mișcare ce se reflectă în conștiința noastră);

➤ **ordonarea cunoștințelor** științifice bazată pe o clasificare a științelor (așezarea diviziunilor clasificării de bibliotecă în ordinea succesiunii lor, adică de la *general la particular*;

➤ **să fie capabilă** să adopte la moment noțiuni noi, rezultate ale progresului științific/tehnic și cultural actual (realitatea obiectivă fiind infinită, în continuă dezvoltare și schimbare cunoașterea umană nu poate fi concepută decât ca un proces infinit în care mereu se descoperă adevăruri noi care fără nici un obstacol să-și poată găsi locul în clasificare);

➤ **schema clasificării** să fie cât mai completă, să reflecte la zi rezultatele producției științifice din toate domeniile, în notarea noțiunilor să se folosească un cod clar și simplu, care să mecanizeze ordinea clasificării lor atât tradițional, cât și automatizat și să fie utilizat pe scară mondială.

Având ca sferă de extindere totalitatea cunoștințelor umane din toate domeniile și din toate tipurile, clasificarea de bibliotecă are drept scop **identificarea** și **regăsirea** cu ușurință a documentelor și a cunoștințelor cuprinse în ele pentru satisfacerea cerințelor de informare, cunoaștere, instruire, cercetare științifică și aplicare în practică de către diverse categorii de utilizatori.

- Clasificarea de bibliotecă servește și la completarea colecției bibliotecii pe diverse domenii și conform specificului bibliotecii și a preocupărilor utilizatorilor săi.

Tipologia clasificării de bibliotecă

Clasificarea științifică ordonează însăși cunoașterea prin înregistrare, evaluare și calificarea gândurilor, ideilor și conceptelor cu scopul de a reprezenta în mod adecvat domeniul cunoștințelor umane - clasificarea cărților sau de bibliotecă ordonează cunoașterea așa cum este ea păstrată ca înregistrare scrisă. Din ziua în care un individ a adunat pentru prima oară documente de orice fel sau formă a apărut și interesul pentru aranjarea acestora. Astfel, în sistematizarea documentelor se urmărește și împărțirea lor după criterii formale cum ar fi:

- **limba documentului** (limba franceză/engleză/rusă etc.);
- **genul abordat** (versuri, proză, eseuri, memorii etc.);
- **forma publicării** (periodice, manuscrise etc.);
- **categoria de cititori** (manuale, programe, metodici etc.).

Indiferent de schema de clasificare aleasă sau de mărimea colecției, **scopul** clasificării este acela de a pune cartea la dispoziția cititorului cât mai rapid. O bibliotecă este un depozit de informații, iar aceste informații nu pot fi regăsite dacă nu le organizăm după un anumit sistem de clasificare. Baza bibliotecii este cartea, baza bibliotecarului este clasificarea. Fără clasificare, nici un bibliotecar nu poate organiza sistematic o bibliotecă, să fie în stare să reprezinte corespunzător domeniile cunoștințelor umane. Într-o bibliotecă cu accesul liber la raft, fără o clasificare adecvată, cititorii s-ar pierde într-un labirint de cărți neordonate sistematic. În diverse biblioteci cărțile sunt aranjate după diverse metode cum ar fi: *după culoarea copertilor, formate, numele autorilor, număr inventar etc.*

Dar ordinea ce mai potrivită pentru o bibliotecă enciclopedică, după cum este și Biblioteca Științifică a USARB este aceea după subiectul cărților, conform unei scheme de clasificare.

Construcția unui sistem de clasificare de bibliotecă implică elaborarea unei scheme.

Schema comportă structura generală a clasificării: o serie de clase și de diviziuni care trebuie să exprime o ordine **ierarhică**.

► **Notafia** – este un element dintre cele mai importante ale sistemelor de clasificare, care constituie ansamblul simbolurilor care desemnează clasele și subdiviziunile. În practica de clasificare, notația se limitează la simboluri de **litere și cifre**, utilizându-se și unele semne de punctuație (*semnul plus virgula, liniuța, două puncte, paranteze rotunde, ghilimele*). O bună notație trebuie să fie **pură** (printr-o singură formă de simbol) sau **mixtă** (alfa-numerică), **sobră, economică**.

► **Indicele** – reprezintă ansamblu simbolurilor care servesc la transcrierea subiectului unui document.

Nici o clasificare detaliată nu poate fi concepută fără un instrument de lucru, care să răspundă cercetării rapide, adică plecând de la un cuvânt sau un grup de cuvinte al limbii naturale. Acest instrument este **indexul alfabetic pe materii**, care permite utilizatorului să afle în ce clasă și sub ce simbol se vor găsi informațiile dorite.

Tupuri de clasificări

Clasificările de bibliotecă pot fi

- **științifice**, care sistematizează fenomenele lumii naturale;
- **documentare** pentru organizarea documentelor în scopul facilitării regăsirii informației cuprinse. CZU este o clasificate documentară.

Clasificările documentare pot fi:

- **de bibliotecă** – pentru aranjarea fizică a documentelor sau a informațiilor cuprinse în ele;
- **bibliografice** – pentru indexarea și descrierea detaliată a documentelor.

CZU s-a format inițial ca o clasificare bibliografică, devenind apoi una de bibliotecă.

Deseori clasificările sunt *enumerative* – listând exhaustiv domeniile cunoștințelor umane sau *fațetate* – identificând caracteristicile comune a mai multor categorii, aranjându-le în liste sau tabele în care fiecare reprezintă o fațetă, numită și clasificarea *analitico-sintetică*.

- Clasificările pot fi *speciale* – concentrate pe un anumit subiect și *generale* – acoperind întreg universul informațiilor. CZU este o clasificare generală.
- **Clasificarea de bibliotecă** este o clasificare pe materie, adică de stabilire a subiectului sau a subiectelor care exprimă conținutul informațiilor într-un document. Dacă subiectele sunt aranjate în ordinea alfabetică a termenilor avem *clasificare pe subiecte*, iar dacă subiectele sunt codificate și aranjate conform unei scheme ce corespunde unui sistem de clasificare, atunci avem *clasificare sistematică*.

Sisteme de clasificare

Clasificarea zecimală Dewey

- Clasificarea zecimală Dewey este o schemă de clasificare sistematică bazată pe principiul divizării zecimale a ansamblului de cunoștințe umane.
- **Melville Louis Kossuth** (1851-1931), reputatul bibliolog american, cunoscut sub numele de **Melvil Dewey**, a publicat în 1876 un tabel de clasificare destinat ordonării fondului de publicații al bibliotecii Colegiului Amherst (Massachusetts), unde fusese numit asistent bibliotecar.

Clasificarea zecimală Dewey

- Clasificarea zecimală nu a apărut odată cu numele M. Dewey, o primă încercare a fost făcută în Franța, în anul **1583**, de către bibliograful *Lacroix du Maine*, care a propus un proiect de aranjare a unei biblioteci de 10 000 de volume în 100 de rafturi a câte 100 volume. Inspirat din schema lui *William Torrey Harris*, din 1870 (bibliotecar la același colegiu), care avea la bază clasificarea inversată a lui *Francais Bacon* (1605), Dewey aplică fiecăreia din cele 9 clase principale, cifre semnificative de la 1 la 9 și atribuite cu 0(zero), pe care îl plasează la început pentru generalități și operele cu caracter general pe care nu le putea aranja în nici una din celelalte clase.

Clasificarea zecimală Dewey

În prima sa tabelă în anul 1886 cu titlul „**O clasificare și un index pe subiecte pentru catalogarea și aranjarea cărților și broșurilor unei biblioteci**”, indicii erau alcătuiți din câte trei cifre, de la 000 la 999 și caracterul lor zecimal nu apărea în mod distinct.

► **Principalele clase din schema Dewey sunt următoarele:**

- 000 Generalități
- 100 Filosofie
- 200 Religie
- 300 Științe sociale
- 400 Lingvistică
- 500 Științele naturii
- 600 Științe tehnice și aplicate
- 700 Artă
- 800 Literatură
- 900 Istorie

Clasificarea zecimală Dewey

910 Geografie, călătorii

920 Biografii

930 Istorie antică

931, 940 Europa

950 Asia

960 Africa

970 America de Nord

980 America de Sud

990 Alte continente

Clasificarea zecimală Dewey

- După cum se observă, criteriul de clasificare este tematic, divizarea este progresivă de la general la particular. Dewey aplică în clasificare procedeul de paralelism a unor indici, care ne demonstrează că nu se supun aceluiași criteriu și anume clasele **400 Limba, 800 Literatură și 900 Istorie**.
- Primele două dintre ele sunt divizate lingvistic: **460 Limba spaniolă; 860 Literatura spaniolă**, iar cea de a treia clasă este divizată topografic, mai întâi pe continente, apoi pe țări,
- De ex. : **946 Istoria Spaniei**; cifra **4 înseamnă Europa, cifra 6 Spania**. Repetarea cifrei 6 în indici : 460, 860, 946 demonstrează că Spania este totdeauna desemnată prin cifra 6.

Clasificarea zecimală Dewey

Avantaje.

- ▶ este un sistem universal de clasificare, care cuprinde toate domeniile activității umane;
- ▶ este concepută pe principiul diviziunii zecimale, care permite subdiviziune nelimitată a claselor;
- ▶ simbolizarea este numerică, independentă de limbaj sau alfabet, utilizând indici principali și auxiliari.

Clasificarea zecimală Dewey

Dezavantaje

- structura rigidă de ierarhie între diferitele noțiuni ale schemei de clasificare;
- împărțirea cunoștințelor umane în numai zece clase și nivelarea forțată între domenii de cunoștințe de diferite extinderi, ceea ce duce la lungimea indicilor din clase;
- imposibilitatea de a corespunde ritmului actual de dezvoltare a științei și tehnicii;
- realizează numai indici sub formă liniară, creând destule dificultăți în citirea lor.
- afectarea unui număr mare de indici pentru acoperirea domeniilor care interesau lumea americană și anglo-saxonă.

Clasificarea zecimală Dewey

- ▶ Cu toate deficiențele semnalate, principiul clasificării Dewey stă la baza majorității schemelor de clasificare utilizate pe plan mondial. În fapt, Melvil Dewey, fostul bibliotecar de la Amherst College, pornind de la intenția de a așeza cărțile bibliotecii colegiului său „a adus oarecare ordine într-un mare număr de biblioteci din lume”.

Clasificarea Cutter

Bibliologul american **C.A.Cutter(183-1903)** a elaborat o schemă pe baza căreia a fost organizată biblioteca Ateneului din Boston. Principiile clasificării sale sunt expuse în lucrările „**Reguli pentru un catalog dicționar**”, „**Clasificarea extinsă**” ș.a. La baza clasificării științelor, Cutter se axează pe principiul dezvoltării evolutive a naturii, apoi fixează o succesiune mai logică în distribuirea claselor, legând clasa istoriei de științele sociale, lingvistica de literatură.

Clasificarea Cutter

Pentru codificarea ierarhizată a schemei sale Cutter folosește literele mari în combinație cu literele mici ale alfabetului latin.

Iată un exemplu: L Științe și arte împreună

La Științe(ale naturii)

Lb Matematică

Lh Fizică.Filosofia științelor naturle

Lo Chimie

Lp Astronomie

- ▶ Cutter introduce în schema sa, pentru prima dată indici auxiliari de formă și geografici notati cu cifre arabe și legați de indicii principali direct (cel geografic) sau printr-un punct (cel de formă).

De ex. : Vt - teatru

45 – Marea Brinatie

4 – Istorie

Clasificarea Cutter

Schema lui Cutter are meritul de a permite aranjarea în rafturi a documentelor în ordinea sistematică conform acestei scheme. În cadrul fiecărei diviziuni din schema de clasificare, documentele sunt aranjate în ordinea alfabetică a autorilor și titlurilor pentru cele ce nu au autori. Alfabetizarea este asigurată cu ajutorul „*Tabelelor de autori*” care cuprind prima literă a numelui autorului și numărul de ordine respectivă.

De ex.: Ba - B11
 Bac - B12
 Bach - B13
 Bad - B14 etc.

Clasificarea Cutter

Tabele Cutter sunt folosite în toate așezările sistematice a documentelor din biblioteci. Schema lui Cutter este folosită în SUA numai în câteva biblioteci publice. Dintre condițiile necesare unei clasificări corespunzătoare, clasificarea lui Cutter îndeplinește numai pe aceea că se referă la întreaga cunoaștere umană.

Clasificarea bibliografică Bliss (1935)

Bibliologul american Henri E. Bliss (1870-1955) elaborează o schemă originală de clasificare bazată pe o clasificare proprie a științelor. În această schemă fiecare ramură de știință este prezentată sub patru aspecte unite într-o singură clasă. Clasificarea lui Bliss este o clasificare alfa-numerică. Schema clasificării sale cuprinde pentru clasele de bază două feluri de tabele:

- un tabel notat cu cifre arabe, care enumeră diferitele părți ale fondului de documente din bibliotecă;
- iar al doilea tabel codificat cu literele mari ale alfabetului latin, care cuprinde diferite ramuri ale științei.

Clasificarea Bibliotecii Congresului SUA(1901)

Clasificarea Bibliotecii Congresului SUA(1901) elaborată de un grup de specialiști conduși de bibliologul american *C. Martel*, care elaborează o schemă alfa-numerică pentru una din cele mai mari biblioteci din lume, Biblioteca Congresului SUA. Această schemă de clasificare s-a dezvoltat în timp ajungând la 28 de volume cu peste 6 000 pagini. Pentru diviziunile principale schema folosește literele mari ale alfabetului latin, iar pentru subdiviziuni cifre arabe în grupe de câte trei.

Clasificarea bibliotecar- bibliografică sovietică

Clasificarea bibliotecar - bibliografică sovietică se caracterizează prin anumite principii bazate pe marxism-leninism. Practic în toate clasele din întreaga schemă pe prim plan este situată informația care reflectă contribuția marxismului-leninismului în domeniile tuturor științelor. Schema clasificării bibliotecar-bibliografică sovietică este o schemă alfa-numerică, se folosește pentru codificarea claselor principale literele mari ale alfabetului rusesc, iar pentru diviziuni și subdiviziuni cifrele arabe.

Bibliografie

1. Biblioteconomie : Manual / ABBP. – [S.l. : s.n.] . -1994. - 113 p.
2. Ghid de catalogare și clasificare a colecțiilor bibliotecilor universitare din România E.Aramă, F.Câmpeanu, E.Câșleanu ; coord. șt. : V.Curcăneanu. - București. - 1976. - 474 p.
3. Horvat, Săluc. Introducere în biblioteconomie / Săluc Horvat. - București, 1996.
4. Instrumente de informare privind resursele informaționale și documentare/ Lina Mihaluța // Bazele Culturii Informaționale : Curs universitar. - Bălți. - 2007. - P. 58-99.
5. Manda, Rodica . Limbajele documentare:tipologie si performante[on-line]. [accesat la 5.05. 2015]. Disponibil: /<http://www.lisr.ro/7-mandea2.pdf>
6. Mitchell, Joan. Clasificarea zecimală Dewey: dezvoltare, caracteristici, agendă de viitor // Revista Bibliotecii Naționale. - 1995. - An1 ,nr2. - P.32-34
7. Regneală, Mircea. Dicționar explicativ de biblioteconomie și știința informării : În 2 vol. - București:FABR,2001. - Vol.1-2.